

dans (també les monedes retallades o llimades) i, després de mesurar la quantitat d'or pur, els lliuraven l'equivalència en monedes encunyades i de curs legal. D'aquesta manera s'assegurava l'equivalència entre el preu de l'or i el valor de les monedes. Però l'abundància d'or depenia de la mineria i de les descobertes geogràfiques i, per tant, el seu preu al mercat pujava i baixava (igual com passa ara amb el petroli) i quasi mai coincidia amb el preu oficial de les monedes. Si en el mercat, dels 10 grams d'or d'una moneda de 5 escuts se'n pagaven 6 escuts, les monedes desapareixien perquè la gent les acaparava i ningú portava el seu or a les seques; al contrari, procurava arregar monedes i fondre-les per vendre'n l'or. Altrament, si de l'or d'una moneda de 5 escuts al mercat només se'n pagaven 4, tothom portava tant d'or com podia a fer-ne monedes perquè llavors l'Estat el que feia era "vendre duros a quatre pessetes". El preu de l'or, però, es mantenia prou estable al llarg de molts anys i el sistema funcionava amb alts i baixos: temporades amb moltes monedes en circulació i d'altres temporades amb escassetat de monedes.

A la pràctica, la cosa era més complicada perquè quasi sempre hi havia monedes d'or juntament amb d'altres de plata, i amb les de plata passaven les mateixes coses que amb les d'or. Llavors, entrava en joc la llei de Gresham que diu que "la moneda dolenta fa desaparèixer la moneda bona". No disposem de més espai per explicar-ho. Passem, doncs a parlar de l'evolució del diner.

Els diners de paper. L'escassetat de monedes d'or va portar a inventar els bitllets de banc fets de paper. Els bancs centrals de cada país feien els bitllets que, en un principi, no eren altra

cosa que un document que deia, per exemple "El Banco de España pagará al portador 50 pesetas". El ciutadà podia portar aquell bitllet al Banc d'Espanya i li canviaven per 10 monedes de plata de 5 pessetes. En un principi, això també ho feien els altres bancs, però finalment l'Estat solament va reconèixer el Banc d'Espanya com a emissor de bitllets. Però la cosa no va funcionar pas gaire temps. Aviat el Banc, mirant de limitar els canvis, solament feia el canvi si hom portava quantitats importants de bitllets i llavors lliurava lingots o barres d'or en lloc de monedes (als EUA).

Va arribar un moment, però, que això de canviar papers per or també es va acabar i va sortir una llei que suprimia aquest canvi. La gent, però, va continuar acceptant els bitllets de banc... i fins avui. Llavors hom pogué dir allò de "*aurum et argentum non est mihi*" ("No sóc fet ni d'or ni de plata").

Aquests canvis foren conseqüència de l'evolució de la tècnica i de l'economia. D'una part, els descobriments de grans mines d'or a l'Àfrica i el tractament del mineral per procediments químics (l'ús del cianur) van fer que hi hagués una gran producció d'or. De l'altra, l'or i la plata es feien servir cada cop més a la indústria, fins a arribar als nostres dies, que són fonamentals per a la construcció de satèl·lits i a la indústria de la informàtica. L'or i la plata avui dia ja no van bé per fer-ne monedes.

La Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre (FNMT). Les antigues seques s'hagueren de modernitzar amb el pas del temps. A Espanya, l'única seca que hi ha avui dia es diu FNMT i és un gran establiment molt modern situat al carrer Jorge Juan de Madrid. Funciona des dels primers anys seixanta. Anteriorment, la FNMT ocupava els terrenys de l'actual plaça de Colón (allà

on recentment hi va esclatar un cotxe-bomba dins d'un pàrquing), però la seva modernització va comportar fer-ho tot nou, inclòs l'edifici. Les instal·lacions metal·lúrgiques fonen, laminen i encunyen les actuals monedes de metall. Avui, tot això dels diners d'or i de plata ja és història. D'or i de plata, solament s'hi fan medalles. Les monedes es fan de níquel, coure, alumini, bronze i llurs aliatges. Els dissenys de les monedes i llurs encunyats (*troqueles*) també es fan a la mateixa fàbrica. Ara, mentrestant, ens hem d'anar acostumant a funcionar amb l'euro, tot vigilant que el canvi de moneda no disfressi cap augment de preu i que l'arrodoniment de les quantitats es faci correctament.

Les instal·lacions més importants, però, són les d'arts gràfiques. Disposen de la més moderna maquinària per a la impressió en qualsevol dels sistemes actuals (offset, tipografia, calcografia). S'hi fabriquen tota mena de documents de valor, no solament per al consum espanyol, sinó també per a d'altres països: segells de correus, dècims de la rifa nacional, travesses, i, sobretot, els bitllets de banc. Hi treballa una plantilla d'artistes, gravadors i altres professionals que fan els dissenys dels bitllets, segells, etc. El paper dels bitllets de banc es fa en una fàbrica que la mateixa FNMT té a Burgos.

Els bitllets de banc no tenen valor fins que el Banc d'Espanya no reconeix que pertanyen a una emissió legal. Llavors, hi estampa la signatura del Governador, la de l'Interventor i la del Caixer. El Banc d'Espanya és el banc de l'Estat, posa en circulació els bitllets, fa els cobraments i els pagaments i també fa de banc de bancs. Les seves funcions principals, però, han passat al Banc Central Europeu.

JOAQUIM VALENTÍ I FIAL

La contrarèplica inexistent

En l'últim número d'*Es Pedris Llarg* la Gundie va comentar unes línies meves aparegudes també a *Es Pedris* d'un ja llunyà desembre.

Titulo això d'inexistent perquè no hi haurà contrarèplica per part meva. Atès que crec que les fantasies místiques només poden ser tractades des de la psicoanàlisi o des del sarcasme i que tots dos tractaments podrien fer que la

Gundie se sentís ridiculitzada o molesta, m'abstinc decididament de comentar el seu escrit. La meua simpatia i amistat cap a la Gundie estan molt per sobre del possible debat que pogués crear-se arran de les nostres opinions oposades.

Però, ja que hi som, un incís: No se m'ha de titllar de descregut o antireligiós, ja que no hi ha setmana que no posi un ciri a santa Primitiva i a Nostra

Senyora de la Bonolotto perquè, acollint-me sota el seu mantell protector, ens ompli a mi i als meus gossos de felicitat sense límit. És, com veureu, una qüestió de fe.

I, ja sense més a dir, aprofito per enviar des d'aquí a la Gundie la meua salutació més afectuosa.

JORDI VALLVÉ